

1 MEI 1919.

AFLEVERING 1.

NADRUK VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en JAC. P. THIJSSE.

REDACTIE

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

ADRES DER REDACTIE:

JAC. P. THIJSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM

Prijs per jaar / 5.75.

DE ROUWENBERG.

»Dem Wandersmann gehört die Welt.

AAR mankeert nog veel aan. En vooral in den laatsten tijd gevoelt de Wandersmann zich, om zoo te zeggen den grond onder de voeten ontsinken. Geen wonder dan ook, dat hij des te sterker zijn in den loop der tijden verkregen gebruiksrechten gaat doen gelden en hevig protesteert, wanneer hem zijn natuurschoon wordt ontnomen. Intusschen behoort de grond met alles wat daarop groeit en leeft aan bepaalde bezitters, elk met zijn eigen zienswijzen en zijn eigen behoeften. Daar zijn er onder, die voor hun natuurschoon stellig nog heel wat meer gevoelen dan de wandelaars, die er vaak komen rooven en plunderen en den grond bezoedelen met hun afval. Er zijn er ook, die vast meenen, dat vooral in dezen tijd de productiviteit van den bodem zoo hoog mogelijk moet worden opgevoerd en dat ontginning en verbetering van den grond zoowat het mooiste werk op aarde is. Daar is ook niets tegen in te brengen. Weer andere bezitters hebben nog weer andere meeningen, maar daar kan ik nu niet op ingaan. De hoofdzaak echter is, dat meer dan ooit het natuurschoon in het gedrang komt en dat het

gevreesde spook van kaalslag allerakeligst rondwaart. Weliswaar heeft de druk der tijden ons de Noodboschwet gegeven, maar die geeft toch nog geen voldoende waarborgen. Bovendien is zij, zooals nog dezer dagen in een der groote dagbladen zeer juist werd uiteengezet, in haar toepassing meestal onsympathiek en dikwijls onbillijk.

Er is dan ook mijns inziens slechts één manier, waarop de wandelaar zijn natuurschoon kan behouden en die bestaat doodeenvoudig hierin, *dat hijzelf bezitter wordt*. Wij bezitten reeds de stranden en het Staatsdomein, dat, wij mogen het dankbaar erkennen, tegenwoordig wordt uitgebreid en beheerd, zeer ten voordeele en genoegen van den natuurminnaar. En alles, wat wij nu nog meer met vastheid willen hebben, dat moeten wij zelf koopen. Daarvoor bestaat de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten, die, zooals wij in een vorige aflevering zagen, reeds een totaal bezit heeft verworven van meer dan 2200 H. A., waarvan meer dan driekwart vrije wandeling is voor altijd en iedereen. En wanneer ieder, die vreugde gevoelt in het buiten zijn, toetrad als lid dier vereeniging (de minimum contributie bedraagt slechts f 2.50 's jaars), dan zou zij zeker in korten tijd dat bezit kunnen vertienvoudigen en dan hadt je overal in Nederland paradijsjes van natuurschoon, groot en klein, te midden van het arbeidsveld der ontginners.

Op het oogenblik doet zich de gelegenheid voor, om een dier natuurmonumenten belangrijk uit te breiden. Iedereen kent „de Kaap“ bij De Steeg, het hooge punt, waar men het uitzicht heeft over de valleien van IJssel, Rijn en Waal, het Rijkswoud, de Kleefsche Bergen, Elten en den Montferland. De Kaap behoort thans aan de gemeente Rheden en is dus veilig. Tusschen de Kaap en de Carolina-hoeve, die al behoort aan de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten ligt het gebied van den Rouwenberg, aan zijn top begroeid met zware beuken, naar het noorden grenzend aan de Onzalige Bosschen, naar Zuid-Oost afdalend tot een vallei, die geheel wordt ingenomen door prachtig beukenbosch, maar vooral door hooge oude dennen, die wellicht in heel Nederland huns gelijken niet hebben. Iedereen kent wel de wandeling langs den rand van het Park van Rhederoord, van de Havelandsche Steeg naar de Diepe Steeg. De Havelandsche Steeg ligt al tegen de Woud-Rhedensche hei en vertoont dan ook al de merkwaardige regenstroom-formaties, waarom dit deel van ons land terecht zoo beroemd is.

Welnu, deze Rouwenberg en omgeving wordt thans door den eigenaar van Rhederoord tegen zeer aannemelijke voorwaarden te koop aangeboden aan de Vereeniging tot Behoud van Natuurmonumenten. Evenals bij den aankoop van Hagenau willen de gemeente Rheden en particulieren, die zich voor die streek interesseeren een belangrijk deel der obligaties nemen, in de leening, die de vereeniging voor dat doel zal uitgeven en die drie ton moet bedragen. Voor een doel als dit is van velerlei zijden belangstelling te verwachten en die zal stellig ook wel niet uitblijven. Sommige bewonderaars van den Veluwezoom en voorstanders van natuurbescherming zullen graag een of meer obligaties van duizend

gulden in die leening nemen, die behoorlijk door uitloting à pari wordt afgelost en drie percent rente geeft. Wie zich dat niet kan permitteeren, kan een schenking doen tot elk bedrag of zijn contributie verhoogen, of lid worden der Vereeniging of anderen daartoe opwekken. Elke groote onderneming der Vereeniging is steeds gevolgd door een sterken aanwas van ledental en contributies. Laat ons hopen, dat dit ook nu zal gebeuren en dat na den aankoop van den Rouwenberg nog andere zeer gewichtige plannen kunnen worden uitgevoerd. De tijd dringt.

JAC. P. THIJSSSE.

WESTFALEN.

VER vele streken van Duitschland kwam in „De Levende Natuur“ een artikel; voor zoover ik mij herinner is er over het Sauerland of andere deelen van Westfalen nog nooit iets verteld. Daar er wellicht lezers zijn, die het plan hebben aanstaanden zomer een vakantie-reisje over de grens te maken, is het misschien niet ondienstig, iets over de natuurhistorische merkwaardigheden van die provincie te vertellen, vooral daar de reisgidsen daarover toch nooit inlichten.

In April 1914 kwam ik in Hagen, de voornaamste stad van het Sauerland. Van uit Hagen maakt dat deel der bevolking van Rijnland en Westfalen, dat gewoon is 's Zondags met rugzak en mandoline er op uit te gaan (en dat zijn er velen), uitstapjes in het Sauerland. In die stad kan een tourist dan ook al zijn benodigdheden koopen: de stad is geheel op vreemdelingenverkeer ingericht. Borden wijzen al bij het station de richting aan en de vele tramlijnen brengen den natuurliefhebber, als hij het drukke stadsgedoe vervelend vindt, binnen twintig minuten in de vrije natuur.

Toch is de stad ook wel de moeite waard; tegen sommige muurtjes groeien zeldzame varentjes: de Steenbreekvaren (*Asplenium Trichomanes*) en de Blaasvaren (*Cystopteris fragilis*). De eerste heb ik als een dankbaar kamervarentje leeren waardeeren. De blaasvaren is het teerste en fijnste muurvarentje, dat er is. Van beide vindt men mooie afbeeldingen in het „Bosch en Heide“-album van Verkade.

De onmiddellijke omgeving van Hagen is niet zoo bijzonder rijk aan planten. De bodem is nog al arm aan kalk. De plantengroei bestaat uit Boschbessen, Heide, Klaverzuring, Dubbelloofvaren, Vingerhoedskruid en langs de beken Goudveil in twee soorten. De berghellingen waren beplant met een heel mooie dennesoort: de Weymouth-den uit N. Amerika (*Pinus Strobus*). Deze den heeft vijf dunne naalden in een bundel. Het geheel is fijner dan de grove den.

De zeldzamere planten, die op die kalkarme bergen voorkwamen, waren de Berglathyrus en de Trosvlier (*Sambucus racemosa*) met geel-groene bloemen.